

57 וְתַקַּח רַצְפָּה בַּת אִיָּה אֶשֶׁת שְׂאוּל אֶת הַשֵּׁק וּתְמַהוּ לָהּ אֶל הַצֹּהַר,
 58 כְּלוּמֵר פִּרְסָה אֶת הַשֵּׁק לֵאמֹר עַל הַסֵּלַע שָׁבוּ נַתְלוּ צֶאֱצָאֵי שְׂאוּל
 59 כְּדִי לִשְׁחֹת תַּחְתָּיו, מִתְחַלֵּת קֶצֶר וּבִימֵי נִסְיוֹן עַד נִתַּךְ מִיָּם עָלֵיהֶם
 60 מִן הַשָּׁמַיִם בַּתְחִילַת יְמוֹת הַגִּשְׁמִים, שֶׁעַד אִזּוֹ לֹא נִתְּנוּ לַקְבוּרָה. וְלֹא
 61 נִתְּנָה רַצְפָּה בַּת אִיָּה לַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם לְנוֹחַ עָלֵיהֶם – עַל גְּווֹיֹתֵיהֶם
 62 יוֹמָם, וְלַיְלָה הַשֶּׁדֶד לַלַּיְלָה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: וְהָאֵתְּנִיב בַּעֲנַן הַרוּגִי בֵּית
 63 דִּין בְּסִקְלָה שְׁנֵתַלִּים לֵאחֹר הַרִיגָתָם, (דְּבָרִים כ"א ב') לֹא תֵּלֶין נִבְלָתוֹ
 64 עַל הָעֵץ, וּמִכָּאן לַמּוֹד (סְנַחֲדְרִין מ"ו). שְׁהַמְלִין אֶת מֵתוֹ עוֹבֵר בְּלֹא
 65 תַּעֲשֶׂה, וּמִדּוּעַ לֹא קִבְּרוּם בְּאוֹתוֹ בַּיּוֹם. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: אִמֵּר רַבִּי
 66 יוֹחָנָן מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹזָדָק, מוֹטֵב שֶׁתַּעֲקֹר אוֹת אַחַת מִן
 67 הַתּוֹרָה, כְּלוּמֵר אִסּוּר הַלֵּנֶת הַמֵּת, וְיִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בְּפִרְהָסָא,
 68 שֶׁהָיוּ גֵוִיִּם הַעוֹקְרִים וְשָׂבִים אוֹמְרִים מִה מִיָּדָן שֶׁל אֱלֹהִים שְׁתִּלּוּיִם עַל
 69 הָעֵץ, וְנַעֲנוּ שֶׁהִלְלוּ בְּנֵי מַלְכִּים הֵם. וְשֶׁאֵלּוּ וְכָה עָשׂוּ שֶׁכָּךְ נַעֲשׂוּ.
 70 וְנַעֲנוּ שֶׁשָּׂשׂוּ יְדֵיהֶם בְּגָרִים גְּרוּרִים – שֶׁהִתְגִּירוּ מַעֲצָמָם וְלֹא הָיוּ
 71 רְאוּיִים לַקְבֻלָּה, וְהֵם הַגְּבַעוּנִים שֶׁנִּטְלוּ מִדָּם אֶת פְּרִנְסָתוֹ. אִמֵּר
 72 עוֹבֵר הַדְּרָכִים, אֵין לָךְ אוֹמְרָא שְׂרָאוּיָה לְהַדְבֵּק בָּהּ כּוֹז – כְּמוֹ
 73 בִּישְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ וְכָה בְּנֵי מַלְכִּים בְּהַחֲמִירוֹ עֲלֵיהֶם, בְּנֵי הַדְּוִלּוֹת
 74 עַל אַחַת בְּכָהּ וּבְכָהּ. וְכָה – וְאֵם עַל חֵטֵא גָדוֹל גְּרוּרִים, כְּלוּמֵר,
 75 הַגְּבַעוּנִים שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִים לְבֹא בְּקֹהַל, הַחֲמִירוּ עֲלֵיהֶם בָּהּ, גְּרִי
 76 צַדִּיק שְׂדִינָם כִּישְׂרָאֵל גְּמוּרִים עַל אַחַת בְּכָהּ וּבְכָהּ שֶׁהָיוּ מַחֲמִירִים
 77 עֲלֵיהֶם. מִיָּד אַחֵר מַעֲשֶׂה זֶה, נִתְּנָסֵף עַל יִשְׂרָאֵל מֵאֵה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף
 78 גֵּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְכִּים א' ה' כ"ט) 'וַיְהִי לְשִׁלְמָה שְׁבַעִים אֶלֶף נֶשָׁא סָבָל
 79 וְשִׁבְעִים אֶלֶף חֲצֵב בְּהָרָה, וְהֵם אוֹתָם הַגֵּרִים שֶׁנִּתְגִּירוּ בִּימֵי דוֹד.
 80 מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: מִנֵּין שְׂאוֹתָן נוֹשְׂאֵי סָבָל וְחוֹצְבִים בְּהָר הָיוּ גֵּרִים,
 81 וְלִמָּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ – שְׂמָא הָיוּ מִישְׂרָאֵל. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: לֹא סָלְקָא
 82 דְּעִתָּהּ, דְּבַתְּבִיב (מַלְכִּים א' ה' כ"ט) 'וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא נָתַן שְׁלֹמֹה עֶבֶד, וְעַל
 83 כִּרְחֹךְ שְׂאֵלָה גֵּרִים הָיוּ. מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: וְלִמָּא דִּינִיָּוֵר בְּעִלְמָא –
 84 שְׂמָא לֹא הָיוּ אֵלָה עֲבָדִים אֵלָא שְׂכִירִים. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: אִלָּא יֵשׁ
 85 לַלְמוֹד זֹאת מִקְּבָא (ד"ה ב' ב' ט"ז–ט"ו) 'וַיִּקְבֹּר שְׁלֹמֹה כָּל הָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים
 86 אֲשֶׁר בְּאַרְצוֹ יִשְׂרָאֵל [וְגו'] וַיִּמְצְאוּ מֵאֵה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף [וְגו'] וַיַּעַשׂ מֵהֶם
 87 שְׁבַעִים אֶלֶף (נִשְׂאָה) סָבָל וְשִׁבְעִים אֶלֶף חֲצֵב בְּהָרָה. הָרִי מְפוֹרֵשׁ
 88 בְּכַתּוּב שְׂאוֹתָם שְׂבַעִים אֶלֶף נוֹשְׂאֵי סָבָל וְשִׁבְעִים אֶלֶף חוֹצְבִים בְּהָר
 89 הָיוּ גֵּרִים.
 90 הַגְּמָרָה חוֹזֶרֶת לְדוֹן בְּגִזִּירַת דּוֹד עַל הַנְּתִינִים. מִקְשָׁה הַגְּמָרָה:
 91 וְנִתְּנִים, דּוֹד גִּזִּירַת עָלֵיהֶם, וְהֵלֵא מִשָּׁה גִּזִּירַת עָלֵיהֶם, דְּבַתְּבִיב (דְּבָרִים כ"ט ב')
 92 'שִׁפְכֶם שִׁיכֶם וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מִתְּנִיךְ מִחֻטְבַּת עֲצִיר עַד שֹׂאֵב מִיָּמִיָּה,
 93 וּמִתּוֹךְ כֶּךָ שִׁמְנָה אֶת חוֹטְבֵי הָעֵצִים בְּפָנֵי עֲצָמָם וְלֹא כָּלֵל בְּכָלֵל
 94 הַגֵּרִים, מִשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיוּ אֵלָה יִשְׂרָאֵלִים וְלֹא גֵּרִים אֵלָא עֲבָדִים
 95 פְּסוּלִים, שֶׁמִּשָּׁה גִזִּירַת עֲבָדִים כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְחַנְּנוּ עִמָּם, וּמִן
 96 הַסֵּתֵם גִּזִּירַת הָעֲבָדוֹת שֶׁל מִשָּׁה חֵלָה גַּם עַל חוֹטְבֵי הָעֵצִים שֶׁהָיוּ
 97 בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְהָיוּ הַגְּבַעוּנִים, וּמִדּוּעַ הָיָה צוּרֵךְ שְׂדוֹר יִגְזוֹר עֲלֵיהֶם.
 98 מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: מִשָּׁה גִּזִּירַת לְהַחֲוֹא דְּרָא – דּוּקָא לְאוֹתוֹ דּוֹר, כְּלוּמֵר
 99 לְאוֹתָם חוֹטְבֵי עֵצִים שֶׁהָיוּ בִּימֵי, וְלֹא עַל חוֹטְבֵי הָעֵצִים שֶׁל
 100 הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים. וְדוֹד גִּזִּירַת עֲבָדִים לְבֹלִי דְּרָא – לְחוֹטְבֵי הָעֵצִים
 101 שֶׁהָיוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת.
 102 מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: וְעִדִּין קֶשֶׁה שֶׁמִּצִּינוּ שֶׁהוֹשֵׁעַ גִּזִּירַת עָלֵיהֶם,
 103 כְּלוּמֵר עַל הַגְּבַעוּנִים, דְּבַתְּבִיב (יְהוֹשֻׁעַ כ"ז) 'וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא
 104 חֲטָבִים עֲצִים וְשֹׂאֲבֵי מִיָּם לְעֹדָה וּלְמִזְבֵּחַ ה', וְהוּא גִזִּירַת שֶׁהָיוּ כֵּן אֵף
 105 לְדוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם ט' כ"ב) 'וְלֹא יִכְרַת [פִּסְקוֹ] מִכֶּם עֶבֶד
 106 וְחֻטְבֵי עֵצִים וְשֹׂאֲבֵי מִיָּם, וּמִדּוּעַ הוֹצֵרֵךְ דּוֹד לְגִזּוֹר עֲלֵיהֶם. מִתַּרְצַת
 107 הַגְּמָרָה: יְהוֹשֻׁעַ גִּזִּירַת עֲבָדִים רַק בְּזִמְנָה שְׂפִיתָהּ הַמְקֻדָּשׁ קִיָּם,
 108 שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁם שֶׁהָיוּ 'חוֹטְבֵי עֵצִים וְשׂוֹאֲבֵי מִיָּם לְעֹדָה וּלְמִזְבֵּחַ ה'',
 109 אֲבָל בְּזִמְנָה שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם וְאֵין מִזְבֵּחַ, אֵין הֵם עֲבָדִים, וְדוֹד
 110 גִּזִּירַת עֲבָדִים אֵף בְּזִמְנָה שֶׁאֵין בֵּית הַמְקֻדָּשׁ קִיָּם כְּדִי שֶׁלֹּא
 111 יִתְחַנְּנוּ עִמָּם.

1 תְּרִיסָר יְרִיחַ שְׂתָא – שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשֵׁי שָׁנָה, וְלֹא דְרָבִיָּה לְמִסְפָּרָה
 2 לְאַחֵר זִמְנָה זֶה, כִּיּוֹן שֶׁכִּבֵּר הַתַּנְחֻמוֹ עֲלֵיו. וְשׁוּב אִי אִפְשָׁר לְתַקֵּן זֹאת.
 3 וְלִכּוֹן נִתְּנִים נִקְרָיוּהוּ וְנִפְרִיסָיוהוּ – נִקְרָא לְגַבַּעוּנִים וְנִפְרִיסָם, כְּדִי
 4 שִׁימְחֻלוּ עַל מַה שֶׁעָשָׂה לָהֶם שְׂאוּל וַיִּפְסַק הָרַעֲב. וְנֶאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב'
 5 כ"א ב') 'וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לְגַבַּעוּנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם' דְּבָרֵי רִיצוּי שִׁיעֲבֵרוּ עַל
 6 מִדּוֹתֵיהֶם וַיִּמְחֻלוּ לְשְׂאוּל וּלְבָנָיו בֵּיתוֹ, 'וַיֹּאמֶר דּוֹד אֶל הַגְּבַעוּנִים מַה
 7 אַעֲשֶׂה לָכֶם וּבְכָה אֲכַפֵּר, וַיִּכְרְבוּ אֶת נִחְלַת ה' – וַתִּתְפַּלְלוּ שִׁיפְסַק
 8 הָרַעֲב. 'וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגְּבַעוּנִים, אֵין לָנוּ בְּכָף וְהָכָה עִם שְׂאוּל וְעַם בֵּיתוֹ'
 9 – אֵין לָנוּ עַל שְׂאוּל וּבָנָיו בֵּיתוֹ לֹא תַבִּיעַת כֶּסֶף וְלֹא תַבִּיעַת זָהָב
 10 אֵלָא תַבִּיעַת נַפְשׁוֹת. 'וַאֲיֵן לָנוּ אִישׁ וְגו' לְהַמִּית בִּישְׂרָאֵל, אֵלָא רַק
 11 מִצֶּאֱצָאֵיו שֶׁל שְׂאוּל, לִפִּי שִׁישְׂרָאֵל לֹא חֲטָאוּ לָנוּ. לִכּוֹן 'וְיֵן לָנוּ
 12 שְׂבָעָה אֲנָשִׁים מִבְּנֵי וְהוֹקֵעָנָם לָה' וְגו' – וְנִתְּלָה אוֹתָם לְשֵׁם ה'.
 13 וְכִיּוֹן שֶׁמִּשְׁמַע דּוֹד אֶת בְּקִשְׁתָּם שֶׁל הַגְּבַעוּנִים, (מִיָּפִיס וְלֹא) פִּיִּסָיוהוּ
 14 – נִיסָה לְפִיִּיס [וְלֹא מִיָּפִיסוֹ] – אֲבָל הֵם לֹא נִתְפִּיסוּ, אֵלָא עֲמָדוֹ
 15 עַל דְּרִישְׁתָּם לְנִקּוֹם בְּבָנֵי שְׂאוּל. אִמֵּר דּוֹד, שְׁלֹשָׁה סִימָנִים יֵשׁ בְּאוֹמְרָה
 16 זוֹ – בִּישְׂרָאֵל, תְּרַחֲמִינִים וְתַפְיִישִׁינִים וְגוֹמְלֵי חֲסִדִּים. רַחֲמִינִים מִנִּין,
 17 דְּבַתְּבִיב בַּעֲנִין שְׂרִיפַת עֵיר הַנִּדְחָת (דְּבָרִים י"ג י"ח) 'וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמִיךָ
 18 וְרַחֲמִיךָ', כְּלוּמֵר תִּהְיֶה לָךְ מִדַּת רַחֲמִים וְתִרְחַם עַל הַבְּרִיּוֹת. בִּיִּישִׁינִים
 19 מִנִּין, דְּבַתְּבִיב (שְׁמוּאֵל כ' ז') 'בְּעֶבְרֵי תִּהְיֶה יְרֵאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי
 20 תִּחְטָא', וִירָאֵת ה' הִיא הַבּוֹשָׁה מִפְּנֵיו. וְגוֹמְלֵי חֲסִדִּים מִנִּין, דְּבַתְּבִיב
 21 בְּדִבְרֵי ה' עַל אֲבִרְהָם (בְּרָאשִׁית י"ז) 'לִמְעַן אֲשֶׁר יִצְחָק אֶת בְּנֵי וְיָאֵת
 22 בֵּיתוֹ' וְגו' וְשֶׁמִּדּוֹ דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צִדִּיקָה וּמִשְׁפָּט, וְדִרְךָ ה' הִינֵנו
 23 גְּמִילוֹת חֲסִדִּים. וְלִכּוֹן כָּל שֵׁשׁ בְּנֵי שְׁלֹשָׁה סִימָנִים הִלְלוּ, רְאוּי לְהַדְבֵּק
 24 בְּאוֹמְרָה זוֹ, וְהַגְּבַעוּנִים שֶׁהֵם אֲבוּרִים אֵינֶם רְאוּיִים לִידְבֵּק בִּישְׂרָאֵל,
 25 וְלִכּוֹן גִּזִּירַת עֲלֵיהֶם דּוֹד עֲבָדוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא יִבּוֹאוּ לְהַתְחַנֵּן עִמָּם, כְּמוֹ
 26 שְׂאֵמֵר רַב חֲנָא בְּרַ אֲדָא. הַגְּמָרָה מְבִיאָה אֶת הַמִּשְׁךְ הַמַּעֲשֶׂה
 27 וּמְבִאֲרָתוֹ: נֶאֱמַר בְּנָבִיא (שְׁמוּאֵל ב' כ"א ב') 'וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁנֵי בְנֵי
 28 רַצְפָּה בַּת אִיָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשְׂאוּל אֶת אֲרִמְנִי וְאֶת מְפִיבִשֶׁת, וְאֶת
 29 חֲמִשֶׁת בְּנֵי מִיכָל בַּת שְׂאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעֹדְרִיאֵל בֶּן פְּרוּלִי הַחֲחִלָּה.
 30 וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגְּבַעוּנִים וַיִּקְעִם בְּהָר לִפְנֵי ה'. מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: מֵאֵי שְׂנָא
 31 הָיוּ – מִדּוּעַ לָקַח דּוֹד דּוּקָא אֶת אֵלָה, וְלֹא אַחֲרִים מִצֶּאֱצָאֵיו שֶׁל
 32 שְׂאוּל. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: אִמֵּר רַב הוֹנָא, הַעֲבָדִים – אֶת צֶאֱצָאֵיו שֶׁל
 33 שְׂאוּל לִפְנֵי הָאֲרוֹן, וְכָל מִי שֶׁאֲרוֹן קוֹלְטוֹ נִמְסַר לְמִיתָה בִּידֵי
 34 הַגְּבַעוּנִים, וְכָל מִי שֶׁאֵין אֲרוֹן קוֹלְטוֹ נִשְׂאָר לְחַיִּים. מִקְשָׁה הַגְּמָרָה:
 35 מִתְּבִיב רַב חֲנָא בְּרַ קִמְנָא, אֵם הָאֲרוֹן קָבַע מִי יְמוֹת, מִדּוּעַ נֶאֱמַר (שִׁם
 36 כ"א ז') 'וַיְחַמֵּל הַמֶּלֶךְ עַל מְפִיבִשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שְׂאוּל, מַהִי הַחֲמִלָה
 37 שֶׁחָמַל עָלֶיהָ, הֲלֹא הָאֲרוֹן לֹא קִלְטוּ וְלִכּוֹן נִשְׂאָר לְחַיִּים. מִתַּרְצַת
 38 הַגְּמָרָה: הַחֲמִלָה הִיְתָה שֶׁלֹּא הַעֲבָדִים כָּלֵל לִפְנֵי הָאֲרוֹן. מִקְשָׁה
 39 הַגְּמָרָה: וְכִי מִשּׁוֹא פְּנִים יֵשׁ בְּדָךְ, כְּלוּמֵר וְכִי הִיָּה לוֹ לְדוֹד לִישָׂא
 40 פְּנִים בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת, וּמִדּוּעַ לֹא הִעֲבִיר אֶת כּוֹלָם. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה:
 41 אִלָּא שֶׁהַעֲבָדִים לְמַפִּיבוּשֶׁת לִפְנֵי הָאֲרוֹן וְקִלְטוּ, וּבְכָשׁ דּוֹד עָלִיו
 42 רַחֲמִים, וְקִלְטוּ הָאֲרוֹן וְנִשְׂאָר לְחַיִּים.
 43 מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: וְאִבְתִּי – וְעִדִּין מִשּׁוֹא פְּנִים יֵשׁ בְּדָךְ מֵאַחֵר שֶׁכִּבֵּר
 44 קִלְטוּ הָאֲרוֹן לְמַפִּיבוּשֶׁת וְגִזְרָה עֲלֵיו מִיתָה, לֹא הִיָּה לְדוֹד לְבַקֵּשׁ
 45 עֲלֵיו רַחֲמִים שִׁיפְלֻטוּ, שֶׁהָיוּ הוֹצֵרֵךְ לְהַמִּית אַחֵר תַּחְתָּיו כְּדִי
 46 לְהַשְׁלִים לְמִנִּין שֶׁבַע אֲנָשִׁים שֶׁתַּבְּעוּ הַגְּבַעוּנִים. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה:
 47 אִלָּא שֶׁבְכָשׁ דּוֹד רַחֲמִים שֶׁלֹּא יִקְלְטוּ הָאֲרוֹן לְמַפִּיבוּשֶׁת, וְלֹא קִלְטוּ
 48 הָאֲרוֹן כָּלֵל.
 49 מִקְשָׁה הַגְּמָרָה: כִּיצַד הוֹמָתוּ צֶאֱצָאֵי שְׂאוּל בְּשִׁבִּיל חֲטָאוּ שֶׁל
 50 שְׂאוּל, וְהָאֵתְּנִיב בְּתִיב (דְּבָרִים כ"ד ט"ז) 'לֹא יוֹמָתוּ אֲבוֹת עַל בְּנֵים' וְגו' אִישׁ
 51 בְּחֻטָּאוֹ יוֹמָתוֹ, וְיֵשׁ לַלְמוּד מִפְּסוּק זֶה שֶׁאֵין הַבְּנִים מִתִּים עוֹבֵר עוֹן
 52 אֲבִיהֶם. מִתַּרְצַת הַגְּמָרָה: אִמֵּר רַבִּי חִיָּא בְּרַ אֲבָא אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן,
 53 מוֹטֵב שֶׁתַּעֲקֹר אוֹת אַחַת, כְּלוּמֵר, פְּסוּק אֶחָד מִן הַתּוֹרָה, וְאֵל תִּחְלַל
 54 שֵׁם שָׁמַיִם בְּפִרְהָסָא, שֶׁאִמְרוּ הָאֲמוּנוֹת שֶׁאֵין עִם יִשְׂרָאֵל רְאוּי
 55 שִׁידְבּוּ בּוֹ, שֶׁהָיוּ הֵם פָּגוּעַ בְּפִרְנִסַת הַגְּבַעוּנִים וְלֹא נַעֲשׂוּ עַל כֶּךָ.
 56 הַגְּמָרָה מְבִאֲרָת אֶת הַמִּשְׁךְ הַפְּסוּקִים שֶׁבְּאוֹתוֹ עֵינִי: נֶאֱמַר (שִׁם כ"א ז')

במות דף עט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קמג

קידושין תופסים בחיבי הולד הולד מהם ממזר, כך אין
קידושין תופסים בחיבי לאוין הולד הולד מהם גם כן ממזר,
והלא חייבי כריתות לאו גני חליצה ויבום נקנה, ואסורות על היבם
גם באיסור אשת אח, ואם כן גם סריס אדם שהוא פצוע דכא
ואסור על יבמתו בלא, אינו חייב בחליצה ויבום כמו חייבי
כריתות, וממילא יבמתו אסורה עליו באיסור אשת אח, ומדוע
אמר רבי עקיבא שסריס אדם חולץ לאשת אחיו. מתרצת הגמרא:
אמר רבי אמי, הקא במוא עסקין בגון שששא אחיו (שמת בלי בנים)
ניורת, ורבי עקיבא סבר לה כרבי יוסי דאמר (קידושין עג), קהל גרים
לא אקרי קהל, ולשיטתו פצוע דכא מותר בגיורת, ולכן היא זקוקה
ליבום וחולץ לה. מקשה הגמרא: אי הכי שמדובר בגיורת, ויבום
נמי מייבם – הלא יכול גם לייבמה, ומדוע אמר רבי עקיבא רק
שחולץ לה. מתרצת הגמרא: אין הכי נמי, אמנם לדעת רבי עקיבא
רשאי גם לייבמה, ואידי – ואגב דאמר רבי יהושע במשנה הסריס
חולץ, ולשיטתו זה בדיוקא, כיון שרבי יהושע סובר שקהל גרים
נקרא קהל ופצוע דכא אסור בגיורת, אלא שהוא סובר כחכמים
החולקים על רבי עקיבא וסוברים שחייבי לאוין חולצים ולא
מייבמים, אמר איהו נמי – לכן גם רבי עקיבא הזכיר רק שחולץ, אף
שלדעתו יכול גם לייבם.
הגמרא מוכיחה שכונת רבי עקיבא להתיר גם יבום: דיקא נמי –
יש לדייק גם מלשון המשנה כמו שתיירצנו, דקתני העיד רבי יהושע
בן בתיא על בן מנוסת שהיה בירושלים והיה סריס אדם, ויבמו את
אשתו, ועדות זו באה לקיים דברי רבי עקיבא שאמר שסריס אדם
חולץ וחולצים לאשתו. שמע מינה – והרי מוכח שרבי עקיבא
התיר אף יבום.
מקשה הגמרא על רבי אמי: מתיב רבה שנינו בברייתא, פצוע דכא
– שנפצעו הביצים, וברות שפכה – שנכרת הגיד, וסריס אדם –
שנסתרס לאחר לידתו, והקן שאינו מוליד מחמת זקנותו, כל אלו
או חולצין או מייבמין. מבארת הברייתא: כיצד, מתי הפצוע דכא
וכרות שפכה והסריס והזקן, בלי בנים, ולחם נשים ולחם אחיו,
ועשרו אחיו ועשו מאמר – קידושין כספא או שטר בגנותיהן של
המתים, ונתנו – או שנתנו האחים גט לנשות המתים, או שחלצו,
מה שעשו עשו – מעשיהם קיימים כמו בשאר יבמה, שאם עשה בה
מאמר ורוצה לשלחה צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו, ואם
נתן גט אסורה ביבום וצריכה חליצה, ואם בעלו, קנו את אשת
המת, כמו שאר יבמה להיות להם כאשה נשואה לכל דבר.
הברייתא דנה באופן הפוך, כלומר שהיבם הוא פצוע דכא או
כרות שפכה או זקן או סריס: מתי אחין של אלו, ונשותיהם נפלו
ליבום לפניהם, ועמדו הן – הפצוע דכא וכרות שפכה והסריס
והזקן, ועשו מאמר בגנותיהן ויבמו, וכן אם נתנו לנשים גט
לזיקתן, או שחלצו, מה שעשו עשו – מעשיהם מועילים כמו בשאר
יבם, ואם בעלו הפצוע דכא והכרות שפכה והסריס והזקן, קנו –
חל קנן היבום, ומכל מקום אסור לפצוע דכא ולכרות שפכה
ולסריס לקיים – לקיים אותן להם לנשים, אלא חייבים לגרשם,
משום ששאמר (דברים כג א) 'לא יבא פצוע דכא וברות שפכה בקהל
ה'".
מסיימת הגמרא את הקושיא: הרי נאמר בברייתא שפצוע דכא
וכרות שפכה חולצים, ומוכח מכך שהיא שנויה כדעת רבי עקיבא
במשנתנו, ונאמר גם שאם בעלו קנו ואסור לקיים, אלא בקהל
עסקין – מוכח שמדובר ביבמה שאינה גיורת אלא ישראלית שאם
לא כן מדוע אסור לקיים, נמצא שהברייתא וממילא גם רבי
עקיבא סוברים שגם בחיבי לאוין יש מצות חליצה. וחזרת
למקומה הקושיא הלא לרבי עקיבא אין קידושין תופסים בחיבי
לאוין, ובמה הם שונים מחיבי כריתות שאין בהם מצות חליצה.
מתרצת הגמרא: אלא אמר רבה, בגון ששפלה לו ולבסוף נפצע,
כלומר רבי עקיבא שאמר שפצוע דכא חולץ לאשת אחיו, אינו
מדבר מגיורת, אלא באופן שאחיו מת ואשתו נפלה לפניו ליבום
כשהיה בריא ואחר כך נעשה פצוע דכא, שבאופן זה עליו לחלוץ

אומרת הגמרא: כימי רבי בקשו חכמים להתיר את הנתינים
משעבודם כדי שיוכלו להתחתן עמם. אמר להם רבי, הלא
הנתינים משועבדים גם לנו וגם למזבח, ואמנם את חלקנו
בעבודתם של הנתינים נתייר – היינו יכולים להתיר, שהרי הפקר
בית דין הפקר, אבל את חלק עבדותם ששייך למזבח מי יתיר, ועל
כן ישארו עבדים לעולם ושוב לא יתחתנו בהם. ופליגא דרבי חייא
בר אבא – רבי שאמר שאין מי שיתיר חלק מזבח, על אף שבימי
רבי לא היה מקדש קיים, חולק בזה על רבי חייא בר אבא, דאמר
רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, חלק העדה בנתינים לעולם אסור,
עד שיתירו בית דין חלק זה, אבל חלק מזבח, בזמן שביטל המקדש
קיים אסור, אין בית המקדש קיים שר, ואין צורך להתירו.

משנה

משנתנו עוסקת בדיני חליצה ויבום בסריס ואילונית: אמר רבי
יהושע, שמעתי מרבותי שתי שמועות, האחת שהסריס חולץ לאשת
אחיו שמת בלי בנים להתירה להינשא לשוק, וחולצין לאשתו של
הסריס שמת בלי בנים, להתירה לשוק, או מייבמים אותה. ועוד
שמעתי שהסריס לא חולץ לאשת אחיו ולא מייבם, כיון שאינו יכול
להוליד ולא יוכל להקים שם לאחיו, ולא חולצין לאשתו של הסריס
ולא מייבמים אותה, לפי שמטרת היבום להקים שם למת כמו
שפורש בפרשת יבום (דברים כה א) 'ולא ימנעו שמו מן ישראל', ואם
המת היה בחייו סריס שאינו יכול להוליד, ממילא שמו מחוי,
ואשתו פטורה מחליצה ויבום. ואין לי – אבל איני יודע לפרש איזה
סריס הוא בן חליצה ואיזה אינו בן חליצה. אמר רבי עקיבא, אני
אפרש. סריס אדם, כלומר מי שנסתרס לאחר שנולד, חולץ וחולצין
לאשתו או מייבמים אותה, מפני שהיתה לו שעת הבושר, כלומר
היה זמן בימי חייו שלא היה סריס והיה ראוי להוליד ולהקים שם.
אבל סריס חמה – שנסתרס במעי אמו, לא חולץ ולא מייבם, ולא
חולצין לאשתו ולא מייבמים אותה, מפני שלא היתה לו שעת
הבושר מעולם ולא היה ראוי להקמת שם.
יש שפירש את השמועות של רבי יהושע בדרך שונה: רבי אליעזר
אומר, לא כי – אין החילוק בדברי רבי עקיבא, אלא להפך, סריס
חמה חולץ וחולצין לאשתו, מפני שיש לו רפואה. אבל סריס אדם
לא חולץ ולא חולצין לאשתו, מפני שאין לו רפואה.
המשנה מביאה מעשה בענין זה: העיד רבי יהושע בן בתיא, על
אדם ששמו בן מנוסת שהיה דר בירושלים והיה סריס אדם, וכשמת
יבמו את אשתו. עדות זו באה לקיים דברי רבי עקיבא שאמר שסריס
אדם חולץ וחולצין לאשתו.
כפי שהתבאר לעיל, הסריס ושאינו בן חליצה לפי השיטות
השונות לא חולץ ולא מייבם את אשת אחיו שמת בלי בנים. וכן
אילונית – אשה שאינה יכולה ללדת ונישאה ומת בעלה בלי
בנים, לא חולצת ולא מתייבמת לאחי בעלה, משום שאינה ראויה
להקמת שם.
המשנה דנה בפסול כהונה בסריס שחולץ ואילונית שחלצו לה:
הסריס שאינו חייב לחלוץ שחולץ ליבמתו, אינה נחשבת לחלוצה
ולא פסלה בכך מן הכהונה, לפי שאין במעשה החליצה שלו כלום.
אבל אם בעלה, פסלה לכהונה, מפני שהיא בעלת זנות, שכן היא
אסורה עליו באיסור כרת של אשת אח שלא במקום מצוה. וכן
אילונית שחלצו לה אחין של בעלה שלא כדין, לא פסלה לכהונה,
לפי שאין בחליצתם כלום. אבל אם בעלה האחים, פסלה
לכהונה, מפני שבעלתה בעלת זנות האסורה באיסור כרת של
אשת אח שלא במקום מצוה.

נמרא

שנינו במשנה שלדעת רבי עקיבא סריס אדם חולץ וחולצין
לאשתו. מקשה הגמרא: מכדי – הרי שמענו דרבי עקיבא דאמר
(לעיל מט.) שחייבי לאוין בחיבי כריתות דמו, כלומר שכשם שאין

1 כדי להפקיע את זיקת אחיו שנפלה לפניו בעודו בריא.
 2 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה אֶפְי לרבה, וְלִיתִי – שיבוא איסור פְּצוּעַ
 3 דכא וְנִדְחִי עֲשֵׂה דִיבּוּם, וממילא תפקע הזיקה, שכן מצינו שאף
 4 אשה שכבר היתה זקוקה ליבום, אם לאחר מכן נאסרה על היבם,
 5 מפקיע איסור זה את זיקת היבום, מִי לֹא תִנֶּן במשנה להלן (קט), היו
 6 שני אחים נשואים עם שתי אחיות, אחת מהן יתומה קטנה
 7 שנישואיה הם רק מדרבנן, ואחת גדולה שנישואיה נישואין
 8 גמורים מן התורה, ומת בעל הגדולה, ונפלה אשתו ליבום לפני
 9 אחי בעלה הנשוי לאחותה הקטנה, רָבֵן גַּמְלִיאֵל אָמַר, אִם מֵאִנָּה
 10 הקטנה בנישואין, מֵאִנָּה, ואינה עוד אשתו, ומותר לו לייבם את
 11 הגדולה אשת אחיו. וְאִם לֹא – אם לא מיאנה הקטנה, תִּמְתֵּן
 12 הגדולה עַד שֶׁתִּגְדִּיל הקטנה ולא תמאן, ואז יחולו קידושי הקטנה
 13 מן התורה, וְתֵצֵא תָלוּז – ותפטר הגדולה מיבום וחליצה, שהרי
 14 עבשיו היא אסורה עליו מִשּׁוּם אַחֻת אִשָּׁה. אֲלָמָּה – מוכח ממשנה
 15 זו, דַּאֲנִי אִיסוּר אַחֻת אִשָּׁה וְדָחִי את הזיקה של היבום שכבר היתה
 16 עליה מקודם, הֵבֵא נָמִי נִיתִי אִיסוּר פְּצוּעַ דכא וְנִדְחִי – ויפקיע את
 17 הזיקה שכבר היתה עליה מקודם.
 18 מתרצת הגמרא: אֲלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף, המשנה מדברת אף במי שכבר
 19 היה פצוע דכא בשעה שנפלה לפניו, והֵאֵי תָנָא שאמר בשם רבי
 20 עקיבא שפצוע דכא חולץ ליבמתו אף שהיא אסורה עליו בלאו,
 21 הֵךְ תָּנָא רַבִּי רַבִּי עֲקִיבָא הִיא – הוא התנא מבית מדרשו של רבי
 22 עקיבא, דְּאָמַר לעיל (טז). שלדעת רבי עקיבא רק בן הנולד מִחֵיבִי
 23 לְאִוִּין דְּשָׂאָר, כלומר להורים שאסורים זה על זה באיסורי לאו
 24 הבאים מחמת קורבה, כגון הנושא את חלוצתו, הקידושין אינם
 25 תופסים ולכן הבן הוּי מְמֹר, וגם אין בהם כלל זיקת יבום כמו
 26 בחיבי כריתות, אבל בן הנולד מִחֵיבִי לְאִוִּין גְּרִידִי שאינם מחמת
 27 קורבה, כגון פצוע דכא, הקידושין תופסים והבן לֹא הוּי מְמֹר, ויש
 28 בהם זיקת יבום ולכן פצוע דכא חולץ לאשתו.

29 הגמרא מקשה על רבי עקיבא: מדוע סריס אדם חולץ, והרי אף
 30 שהיתה לו שעת הכושר מכל מקום אִיקְרִי בָּאֵן – יש לקרוא עליו
 31 את הפסוק שמבאר מהי מטרת היבום, (דברים כה ז) 'לְהָקִים לְאֶחָיו
 32 שֵׁם', וְהָא לֹא בַר הָבִי הוּא – וסריס זה אינו יכול להקים שם לאחיו
 33 ומה טעם ליבום וחליצה במצב זה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, לפי
 34 דבריו שאין הדבר תלוי באם היתה לו שעת הכושר, אִם בֶּן אִין
 35 לְךָ אִשָּׁה שֶׁשָּׂרָה לְיָבֵם, שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּעֵלָה פְּרִים חֲמָה –[סריס בידי
 36 שמים] שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם לְמִיתוֹ מחמת יסורי המיתה שמחלישים
 37 את גופו עד שלא היה יכול להוליד, ונמצא שקודם מיתתו כבר
 38 היה שמו מחוי, ואין אשתו זקוקה ליבום. אלא על כרחך כיון
 39 שמתחילה היה בעלה בר הקמת שם והיתה לו שעת הכושר, יש
 40 לייבם או לחלוץ. ומכאן יש ללמוד שגם כשהיבם הוא סריס
 41 שהיתה לו שעת הכושר יש לייבם או לחלוץ.
 42 מקשה הגמרא: לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר במשנתנו הסובר שסריס אדם אינו
 43 חולץ לפי שאין לו רפואה, פִּירוּקָא דְרַבָּא פִּירְכָּא הִיא – תירוצו של
 44 רבא והוכחתו מכל אדם קודם מותו, שסריס שהיתה לו שעת
 45 הכושר חולץ, היא פירכא לשיטתו –[של רבי אליעזר], שהרי כל
 46 אדם קודם מותו נעשה סריס שאין לו רפואה ומדוע חולצים
 47 לאשתו. ועל כרחך ששעת הכושר היא הקובעת ולא מה שאין לו
 48 רפואה. מתרצת הגמרא: רבי אליעזר סובר שְׁהָתָם בְּחִישוּתָא
 49 דְּאֶתְחִילָה בִּיה – מה שאדם אינו ראוי להוליד קודם מיתתו אינו
 50 נחשב לסריסות, אלא זו כחישותו של הגוף הבא מחמת יסורי
 51 המיתה, אבל אם היה סריס ממש, לדעת רבי אליעזר אף אם נעשה
 52 סריס אחרי שנולד אין אשתו זקוקה ליבום ואין זה תלוי אם היה
 53 לו שעת הכושר.
 54 מבררת הגמרא: הִיבִי דְמִי –[מהו] פְּרִים חֲמָה שעליו אמר רבי
 55 עקיבא שלא היתה לו שעת הכושר, אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר
 56 רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל